

Ukázka otázek v testu cja009

9. 5. 2017

Deriváty od kmene – kořene – slovesného tvaru

- Deverbativa tvořená od slovesného **kmene** jsou (zatrhni pouze případy, kdy požadavku zadání vyhovují všechny příklady): **2 body**
- *pekař, studnař, mluvčí, soudce, trestanec*
- *znalec, výpravčí, měřič, lovec, zástupce*
- *stavitel, rozpouštědlo, vypravěč, žehlička, tlumítko*

Deriváty od kmene (kmenotvorná přípona+sufix)

- ~~pek-ař, studn-ař, mluv-čí, soud-ce, trestanec~~
- znalec, ~~výprav-čí, měřič, lov-ec, zástup-ce~~
- stav-i-tel, rozpoušt-ě-dlo, vyprav-ě-č, žehl-i-čka, tlum-í-tko

Dějová jména na *-ní/-tí*

- Která jsou možná zakončení dějových jmen?
(zatrhni pouze případy, kdy požadavku zadání
vyhovují všechny příklady): (Uveď příklady.)

2 body

- *utí, ytí, ení* např.:
- *átí, ění, oní* např.:
- *ání, ytí, ítí* např.:

Deriváty od kmene

předchází kmenotvorná přípona

- utí, ytí, ení např.: vanu-tí, my-tí, vře-ní
- átí, ění, ťní např.: odsá-tí, stavě-ní,
~~Horehroní~~
- ání, ytí, íť např.: nakupová-ní, my-tí,
(~~kvítí~~)

Lexikalizovaná deminutiva

- Který seznam zahrnuje v pozicích <> pouze lexikalizovaná deminutiva: **3 body**
- <**řádek**> *brambor*, jídelní <**lístek**>, novinový <**sloupek**>
- <**soudek**> *střelného prachu*, <**papoušek**> *na motocyklu*, <**krteček**> a <**kalhotky**>
- *prasečí* <**ocásek**>, *dětský* <**pokojíček**>, *vaječný* <**bílek**>

LD mají k-ový sufix, který by bylo možné vyložit deminutivně, ale nejde o slovotvorný význam zdrobnění, ale o to, že se pomocí formy deminutiva vyjadřuje nějaký specifikovaný lexikální význam

- **<řádek>** brambor, jídelní **<lístek>**, novinový **<sloupek>**
- ~~<soudek>~~ střelného prachu, **<papoušek>** na motocyklu, ~~<krteček>~~ a ~~<kalhotky>~~
- prasečí ~~<ocásek>~~, dětský ~~<pokojíček>~~, vaječný **<bílek>**

TRANSPOZICE

- Vyber substantivum, které synchronně nelze vyložit jako **transponované** adjektivum: **1 bod**
- *lítost*
- *moudrost*
- *schopnost*

Adjektivum je pojmenováno substantivem za účelem syntaktické derivace

- ~~*Lítost : lítá saň → ???*~~
- *Moudrost : moudrá žena → ženina moudrost*
- *Schopnost: schopný učitel → učitelská schopnost*

stupňování

- Vyber adjektiva, která tvoří komparativ od redukováného kmene: **2 body**
- *sladký, snadný, úzký*
- *nový, hloupý, pustý*
- *dobrý, malý, stálý*

Redukovaný kmen (pozitiv je rozšířený, komparativ je redukovaný)

- Sladk-ý / slad0-ší, snadn-ý / snaz0-ší, úzk-ý / už0-ší
- ~~Nový / nov-ější, hloupý / hloup-ější, pustý / pust-(ěj)ší~~
- ~~Dobrý / lepší, malý / men-ší, stálý / stál-ejší~~

Příčestí t-ové

- Vyber řádky s klíčovým slovem, jímž není tvar příčestí t-ového:
4 body
- 1. Byl jsem <raněn> do ramene , nepřátelská kulka
- 2. Zdálo se, že i on je <šťasten>, že mě vidí.
- 3. Je <schopen> podat svému nejlepšímu příteli nejnovější
- 4. Když uslyšel naše kroky , ohlédl se a <pln> radosti vyskočil.
- 5. byl jsem nadšením toho člověka neobyčejně <překvapen>.
- 6. zná podrobně všechny zločiny, které byly <spáchány> v tomto století.
- 7. vstávám pozdě, a tak nebylo pro mne ještě <prostřeno>
- 8. Jeden článek byl <zaškrtnut> tužkou, samozřejmě, že jsem si ho hned
- 9. Nepopírám, že je <napsán> vtipně.

POZOR!

Otázka je formulována negativně

- 1. Byl jsem <raněn> do ramene , nepřátelská kulka
- 2. Zdálo se, že i on je <šťasten>, že mě vidí.
- 3. Je <schopen> podat svému nejlepšímu příteli nejnovější
- 4. Když uslyšel naše kroky , ohlédl se a <pln> radosti vyskočil.
- 5. byl jsem nadšením toho člověka neobyčejně <překvapen>.
- 6. zná podrobně všechny zločiny, které byly <spáchány> v tomto století.
- 7. vstávám pozdě, a tak nebylo pro mne ještě <prostřeno>
- 8. Jeden článek byl <zaškrtnut> tužkou, samozřejmě, že jsem si ho hned
- 9. Nepopírám, že je <napsán> vtipně.

Desubstantivní slovesa

- Vyber seznam, který zahrnuje pouze desubstantiva **1 bod**
- *kralovat, panovat, rozhodovat*
- *důvěřovat, úkolovat, nárokovat*
- *chovat, kovat, dolovat*

Fundující / základové slovo je substantivum

- *kralovat, panovat, ~~rozhodovat~~*
- *důvěřovat, úkolovat, nárokovat*
- *chovat, kovat, ~~dolovat~~*

~~Věřit / víra /~~ **důvěra**

~~Klát /~~ **úkol**

~~Říci /~~ **nárok**

Genitiv záporový

- Který seznam zahrnuje v pozicích <> pouze **genitiv záporový: 3 body**
- *nedostatek <masa>, málo <studentů>, žádná <východiska>*
- *nemám <peněz>, nedostávalo se mu <slov>, nezamhouřil jsem <oka>*
- *nečestných <lidí>, nesnadných <prací>, neúplných <souborů>*

Záporový genitiv je přidělován, jestliže **sloveso nese negaci**, a to **jménu v pozici přímého objektu tranzitivních sloves**

- ~~*nedostatek <masa>, málo <studentů>, žádná <východiska>*~~
- *nemám <peněz>, nedostávalo se mu <slov>, nezamhouřil jsem <oka>*
- ~~*nečestných <lidi>, nesnadných <prací>, neúplných <souborů>*~~

Kmenotvorná přípona

- U deverbativ od **kmene** vyznač **kmenotvornou příponu** **4 body**
- *obyvatel:*
- *datel:*
- *křtitel:*
- *ukazatel:*

Kmenotvorná přípona (musí existovat základové sloveso)

- *obyvatel*: *obýv-a-t*
- ~~*datel*~~
- *křtitel*: *křt-i-t*
- *ukazatel*: *ukáza-a-t*

segmentace

- Která/které z navržených segmentací je/jsou přípustná/é **3 body**
- ex-prezident-em
- ex-archa
- ex-nou-t

morfém

- ex-prezident-em
- ex-archa (z řec. ex-archein – ujmout se vlády)
- ex-nou-t

<http://www.slovníkafixu.cz/heslar/ex->

- Stavba: *ex-*, ve slovech románského původu také *e-* (*epilace*, *evoluce*), ve slovech řeckého původu také *ek-* (*ekliptika*).
- Stavební prvek klasických a neoklasických slov přejímaných během staletí, který původně vyjadřoval významy **(1) ,z něčeho ven‘** (*extrakce* ,vytažení‘), **(2) ,nahoru‘/vznik** (*erekce* ,vztyčení‘), **(3) intenzifikace děje** (*exacerbace* ,nové zhoršení‘). Tyto významy jsou mnohdy málo zřetelné až **(4) nezřetelné** (*examinátor*, *existence*). Nejčastěji odpovídá českým prefixům *vy-/vý-*, **(v)z-**.
- Nověji, pod vlivem angličtiny a jen prefixem v podobě *ex-*, se přejímají a tvoří **(5) pojmenování osob podle minulého stavu**, ať v nějaké (většinou politické) funkci (nejspíš přejatá substantiva *exprezident*, *exministr*, *extrenér*) nebo ve vztahu (v češtině vytvořená substantiva *exmanžel*, *exmilenka*). V mluvě lze zaznamenat i (*můj*) *ex* jako samostatné slovo.

Klasifikace

- 25-24-A
- 23-22-B
- 21-20-C
- 19-18-D
- 17-16-E
- 15-0-F